

Metronet*

Metronet telekomunikacije d.d.
Ulica grada Vukovara 269d
HR - 10000 Zagreb
T + 385 1 6327 000
F + 385 1 6327 011
E info@metronet.hr

**HRVATSKA AGENCIJA ZA POŠTU
I ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE
Ulica Roberta Frangeša Mihanovića 9
10110 Zagreb**

U Zagrebu, 16. svibnja 2013. godine

Komentari i očitovanje Metronet telekomunikacija d.d. na prijedlog odluka u postupku analize veleprodajnih tržišta širokopojsnog pristupa internetu

Metronet telekomunikacije d.d. za telekomunikacijske usluge (dalje u tekstu: Metronet) ovim putem dostavlja komentare na *Prijedlog odluke u postupku analize tržišta veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji* (dalje u tekstu: Prijedlog Odluke za ULL), *Prijedlog odluke u postupku analize tržišta veleprodajnog širokopojsnog pristupa* (dalje u tekstu: Prijedlog Odluke za BSA) te *Prijedlog odluke u postupku analize tržišta maloprodaje širokopojsnog pristupa internetu* (dalje u tekstu: Prijedlog Odluke za maloprodaju ŠPI) objavljene na internetskim stranicama Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije (dalje u tekstu: HAKOM).

Prijedlogom Odluke za ULL trgovačko društvo Hrvatski Telekom d.d. određuje se operatorom sa značajnom tržišnom snagom (dalje u tekstu: SMP operator ili HT) na tržištu veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući dijeljeni ili potpuni izdvojeni pristup) na fiksnoj lokaciji (dalje u tekstu: Tržište 4) te mu se određuju regulatorne obveze (obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti, obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obveza računovodstvenog razdvajanja), način, uvjeti i rokovi provođenja kojih se detaljnije utvrđuju u pripadajućem dokumentu Analiza tržišta veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi (dalje u tekstu: Analiza tržišta 4).

Prijedlogom Odluke za BSA HT se određuje operatorom sa značajnom tržišnom snagom na tržištu veleprodajnog širokopojsnog pristupa (dalje u tekstu: Tržište 5) te mu se određuju regulatorne obveze (obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti, obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obveza računovodstvenog razdvajanja), način, uvjeti i rokovi provođenja kojih se detaljnije utvrđuju u pripadajućem dokumentu Analiza tržišta veleprodajnog širokopojsnog pristupa (dalje u tekstu: Analiza tržišta 5).

Prijedlogom Odluke za maloprodaju ŠPI mijenja se regulatorna obveza zabrane sprječavanja ulaska na tržište ili ograničavanja djelotvornog tržišnog natjecanja naplaćivanjem pre niskih cijena usluga određena HT-u na tržištu maloprodaje širokopojsnog pristupa internetu.

Poslovna banka: 2340009-1110181822
Privredna banka Zagreb d.d.
OIB: 23269006802; MB: 1942425
Nadzorni odbor: B. Škegro - predsjednik,
P. Barišić, T. Matić, B. Škerlev, V. Terzić
Uprava: Ž. Lukač - predsjednik,
S. Katinić, D. Rukavina, Z. Vrdoljak
Registarski sud: Trgovački sud u Zagrebu
MBS: 080523351
Temeljni kapital: 75.062.800,00 kuna,
uplaćen u cijelosti
Ukupan broj dionica: 750.628
Nominalni iznos jedne dionice: 100,00 kuna

Uvodno ističemo osnovne komentare i prijedloge Metroneta:

1. **Protivimo se ublažavanju regulacije i tražimo da se zadrži rok najave rekonstrukcije pristupne mreže od 5 godina, a podredno ako ovaj prijedlog ne bi bio prihvaćen, tražimo da se jasno odrede uvjeti pod kojima je moguće odstupiti od općeg roka, pri čemu ni u kojem slučaju rok za obavljanje alternativnog operatora ne smije biti kraći od 1 godine**
2. **Regulacija izgradnje svjetlovodne distributivne mreže trebala bi se provoditi kroz Pravilnik o svjetlovodnim distribucijskim mrežama te Pravilnik o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, uz obvezu HT-a na replikaciju ponuda operatorima korisnicima**
3. **Potrebno je detaljno utvrditi tehničke i komercijalne uvjete rekonstrukcije pristupne mreže za svaki koncept skraćivanja lokalne petlje**
4. **Tražimo hitnu primjenu troškovno orijentiranih cijena za usluge SMP operatora na tržištu 4 i 5**
5. **Protivimo se prijedlogu prema kojem HT može primjenjivati komercijalne cijene veleprodajnog širokopoasnog pristupa internetu te tražimo da HAKOM utvrdi troškovno orijentirane cijene istih**
6. **Predlažemo zadržati postojeće obveze određene HT-u na tržištu maloprodaje širokopoasnog pristupa internetu**

Komentari i prijedlozi su podijeljeni po sljedećim temama:

- A) **Podjela Republike Hrvatske na dva područja prema području pokrivanja MDF-ova: područje tipa 1 i područje tipa 2**
- B) **Modeli skraćivanja petlje - FTTN i FTTC koncept**
- C) **Regulatorne obveze određene SMP operatoru - obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže**
- D) **Regulatorne obveze određene SMP operatoru – obveza nediskriminacije, transparentnosti i nadzora cijena**
- E) **Primjena troškovno orijentiranih cijena za usluge SMP operatora na Tržištu 4 i 5**
- F) **Prijedlog odluke o izmjeni Analize tržišta maloprodaje širokopoasnog pristupa internetu**

A) Podjela Republike Hrvatske na dva područja prema području pokrivanja MDF-ova: područje tipa 1 i područje tipa 2

A.1) U Poglavlju 7 Analize tržišta 4 i Poglavlju 7 Analize tržišta 5 kojima se određuju regulatorne obveze SMP operatoru predlaže se uvođenje zemljopisne podjele regulatornih obveza, s ciljem poticanja ulaganja u pristupnu mrežu na područjima u kojima postoji slabiji komercijalni interes za ulaganja u pristupnu mrežu, odnosno u područjima u kojima alternativni operatori uopće ili gotovo uopće ne nude usluge krajnjim korisnicima na temelju izdvojene lokalne petlje. Podjela teritorija Republike Hrvatske na dva tipa zemljopisnih područja izvršena je na temelju lokacija glavnih razdjelnika (dalje u tekstu: MDF) – na područje tipa 1 i na područje tipa 2, pri čemu su korišteni kriteriji: broj aktivnih linija po MDF-u te postotak ruta koje pripadaju pojedinom MDF-u. U područje tipa 2 svrstane su sve lokacije MDF-a koje imaju manje od 700 aktivnih linija na MDF-u ili u postotku većem od 50% "ruta" koje pripadaju pojedinom MDF-u, a koje su dulje od 2,5 km, s izuzetkom da se na MDF koji spada u područje tipa 2 i u kojem je kolociran operator korisnik (ULL) primjenjuje regulacija iz područja tipa 1, osim u slučaju da se FTTN načinom skraćivanja petlje ne zahvati više od 10% aktivnih linija operatora korisnika na MDF-u koji spada u područje tipa 2.

Uvodno ističemo kako su Analizama tržišta određeni kriteriji za podjelu na područja bez obrazloženja kako su isti postavljeni i čime se HAKOM vodio pri određivanju istih, bez čega je vrlo teško provjeriti utemeljenost same zemljopisne podjele kao i opravdanosti uvođenja ublažene regulacije na oba tržišta. Nastavno na predložene kriterije za podjelu Republike Hrvatske na područja tipa 1 i 2 s navedenim ciljem ublažavanja regulacije radi poticanja ulaganja u područjima u kojima postoji slabiji komercijalni interes, zaključujemo kako nemamo jasnu sliku odnosno dovoljno podataka kako bismo uopće mogli nedvojbeno utvrditi ispunjavaju li zadani kriteriji svoju svrhu. Stoga se načelno protivimo primjeni neprihvatljivih i/ili nedovoljno jasnih kriterija.

Držimo kako kriterij "broj aktivnih linija po MDF-u manji od 700" nije prihvatljiv iz razloga što isti nije pokazatelj neizgrađenosti mreže ili pokazatelj ulaganja u pristupnu mrežu odnosno pokazatelj neupotrebljivosti mreže za pružanje širokopojasne usluge. Metronet smatra da je u slučaju zadržavanja kriterija u obliku određenog broja aktivnih linija po MDF-u potrebno uvesti i dodatne kriterije kojima bi se uzeli u obzir i iskorištenost kapaciteta MDF-a te postojanje infrastrukture potrebne za pružanje širokopojasne usluge (npr. DSLAM, dostatni kapaciteti podatkovne veze za povezivanje lokalne centrale prema HT-ovoj jezgrenoju mreži). Isto argumentiramo na sljedećem primjeru: MDF s ukupno 3.000 izvoda koji imaju maksimalnu duljinu parice od 1 km, koji povezuju 600 aktivnih korisnika širokopojasnih usluga te s već izgrađenom potrebnom infrastrukturom za pružanje širokopojasnih usluga bi prema ovom kriteriju bio smješten u područje tipa 2 s primjenom ublažene regulacije iako HT nema dodatnih ulaganja za pružanje širokopojasnih usluga. Slijedom toga ne samo da je nejasna primjena predmetnog kriterija od strane HAKOM-a (zašto baš 700 aktivnih linija po MDF-u, a ne neki drugi broj) već ista nije uopće argumentirana jer nemamo mogućnost provjere u postavljanju tog kriterija, općenito kao broja aktivnih linija.

Svakako da je kriterij o duljini "rute" na tom tragu, ali je i taj kriterij u potpunosti netransparentan za operatore korisnike i stoga neprihvatljiv s obzirom da je ruta definirana kao udaljenost pojedinog tzv. sectiona od pripadajućeg MDF-a, pri čemu se section definira kao dio ulice od jednog raskršća do drugog te se na svakom sectionu za koji se računa pripadajuća ruta nalazi minimalno jedan korisnik kojeg je potrebno spojiti na pripadajući MDF. Jedna ruta se može sastojati od samo jednog sectiona (za korisnike koje su blizu MDF-a), ali i od više sectiona (u situacijama kad je potrebno povezati jako udaljene korisnike).

Metronet smatra da je u slučaju zadržavanja kriterija u obliku određenog postotka "ruta" koje su dulje od 2,5 km potrebno uvesti i dodatni kriterij kojim bi se uzeo u obzir i broj aktivnih parica po MDF-u, a kako bi se izbjeglo ublažavanje regulacije na područjima kod kojih zbog velikog broja aktivnih parica za HT postoji ekonomska isplativost ulaganja u skraćivanje petlje i bez smanjene regulacije. Nepotpunost predloženih kriterija se može vidjeti iz sljedećeg primjera s dva MDF-a s bitno različitim brojem aktivnih parica: MDF "A" s 3.000 aktivnih parica gdje je recimo 50% parica dulje od 2,5 km (s ukupno 1.500 korisnika kojima nisu dostupne širokopojasne usluge) te MDF "B" s 1.800 aktivnih parica gdje je recimo 40% parica dulje od 2,5 km (s ukupno 720 korisnika kojima nisu dostupne širokopojasne usluge). Prema predloženim kriterijima, MDF "A" bi ušao u područje 2 sa smanjenom regulacijom, dok bi MDF "B" ušao u područje 1 sa strogom regulacijom iako je na

području MDF-a "A" puno veći broj potencijalnih korisnika koji bi HT-u opravdali investiciju u skraćivanje petlje. Kako je iz primjera razvidno, primjena predloženih kriterija bez uzimanja u obzir dodatnih kriterija, dovela bi do slučaja da se HT-u olakšava regulacija na područjima koja su ekonomski isplativa i bez smanjene regulacije u odnosu na područja s manjim brojem potencijalnih korisnika gdje HT ne bi imao ekonomsku isplativost skraćivanja petlje te gdje bi smanjena regulacija imala željenu svrhu.

Opreza radi ukazujemo i na izuzetak od pravila te mogućnost primjene FTTH načina skraćivanja lokalne petlje i prihvatljivosti da 10% korisnika bude ipak izdvojeno. Prije svega nije jasno zašto 10%, a kada je već i predloženo 10% to zapravo može u jednom slučaju značiti manje ili više korisnika, no operator korisnik ima dvije opcije - pratiti HT te ulagati u novu pristupnu opremu - ili ne pratiti HT pa koristiti BSA i ulagati u novu modemska opremu. U oba slučaja operator korisnik prisiljen je na dodatna ulaganja bez da pritom ima koristi, što nikako nije prihvatljivo. Ako operator korisnik nije spreman u tom trenutku na ta ulaganja HT izravno može preuzeti 10% korisnika na MDF-ovima iz područja tipa 2.

Ako se uzme u obzir činjenica da *"HT još uvijek ima 100% udjela na tržištu i nije vjerojatno da će se to promijeniti u razdoblju na koje se odnosi ova analiza tržišta"*, a što je HAKOM utvrdio u prijedlogu Analiza tržišta 4 i Analize tržišta 5¹, kao i mišljenje HAKOM-a *"da će ulaganjima u pristupnu svjetlovodnu mrežu HT jačati svoj tržišni položaj, obzirom da u većini slučajeva već ima izgrađenu pristupnu infrastrukturu unutar koje će povući pristupnu mrežu na temelju svjetlovodnog kabela, a što mu daje prednost nad novim operatorima"*², postavlja se pitanje opravdanosti promjene u regulaciji predmetnih tržišta na način da se na nekim nejasno definiranim zemljopisnim područjima regulatorne obveze određene SMP operatoru ublažavaju u toj mjeri da dvije godine može djelovati na tržištu u uvjetima vrlo blage regulacije tj. pružati veleprodajne usluge putem FTTH tehnologije ostalim igračima na tržištu po komercijalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima te ukidati već odobreni pristup i rekonfigurirati pristupnu mrežu pod uvjetima koji u analizi tržišta nisu navedeni i u rokovima koji su prekratki za operatore korisnike.

Osim toga, ako uzmemo u obzir i činjenicu da u većini slučajeva HT već ima izgrađenu pristupnu infrastrukturu unutar koje će povući pristupnu mrežu na temelju svjetlovodnog kabela dok *"povlačenje svjetlovodnih kabela unutar postojeće pristupne infrastrukture, ili do uličnog kabineta ili do lokacije krajnjeg korisnika, zauzima mali udjel u ukupnim troškovima gradnje pristupne infrastrukture, obzirom da troškovi kopanja zauzimaju oko 50-80% u ukupnim troškovima izgradnje pristupne infrastrukture"*³ nema osnove za ublažavanjem regulacije isključivo radi poticanja značajnijeg ulaganja i modernizaciju pristupne mreže. Ublažena regulacija stoga bi se eventualno mogla provoditi na područjima gdje će HT doslovno kopati i graditi novu mrežu. Izgradnju novih mreža u zemljopisnim područjima koja nisu komercijalno atraktivna treba poticati državnim potporama, a što HAKOM i čini provođenjem druge faze programa razvoja interneta i širokopojsnog pristupa internetu na područjima od posebne državne skrbi, brdsko-planinskim područjima i otocima.

Uzimajući u obzir sve do sada navedeno, držimo kako postoji opravdana bojazan da će se iz razloga nedovoljno konkretnog utvrđivanja komercijalno neatraktivnih zemljopisnih područja poticati ulaganje u razvoj FTTH tehnologija na područjima koja su zapravo komercijalno atraktivna i to bilo kao rubni dijelovi gradova bilo kao dijelovi većih gradova (npr. MDF 21, 25, 54 Područje tipa 2), a na kojima će se primjenjivati ublažena regulacija umjesto dosadašnje. Podjela na područja ne može se temeljiti samo na lokaciji MDF-ova jer takva podjela može rezultirati time da pojedina komercijalno atraktivna područja u kojima već postoji izgrađena FTTH GPON mreža budu izuzeta iz područja tipa 1 odnosno pokrivena blažom regulacijom. Također, nejasno je što će se dogoditi u slučaju kada primjerice na jednom MDF-u u trenutku donošenja predmetnih odluka postoji 699 aktivnih linija pa prema navedenim kriterijima takav MDF bude svrstan u područje 2, a nakon šest mjeseci se izdvoji još 300 linija tj. ukupno 999 aktivnih linija pa bi isti trebao svrstan u područje 1.

Zaključno ističemo, s obzirom na neosporno utvrđeno jačanje položaja HT-a provlačenjem svjetlovodnih kabela kroz već izgrađenu pristupnu mrežu, kako je radi osiguravanja djelotvornog

¹ str. 54 Analize tržišta 4 i str.56 Analize tržišta 5

² str. 43 Analize tržišta 4 i str. 43 Analize tržišta 5

³ str. 43 Analize tržišta 4 i str. 43 Analize tržišta 5

tržišnog natjecanja u cijelosti nužno odbaciti podjelu na područja na temelju pokrivanja postojećih MDF-ova uz primjenu ublažene regulacije. Metronet drži neophodnim zadržati dosadašnju jasnu, nedvojbenu i strogu regulaciju na oba tržišta, uz pojačani nadzor i kontrolu poštivanja regulatornih obveza od strane HT-a, a sve radi nastavka daljnje liberalizacije tržišta elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj. **Slijedom navedenog, mišljenja smo da bi se regulacija izgradnje svjetlovodne distributivne mreže trebala provoditi kroz Pravilnik o svjetlovodnim distribucijskim mrežama te Pravilnik o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, uz obvezu HT –a na replikaciju ponuda operatorima korisnicima.** U protivnom, doći će do istiskivanja operatora korisnika s tržišta predmetnih usluga koje se temelje na postojećoj arhitekturi mreže, a neće biti niti prilike za ravnopravnu utakmicu za alternativne operatore da nude usluge na novoj arhitekturi mreže, s obzirom da SMP operator ima početnu prednost. Bez obzira na nastojanja regulatora da stvori uvjete što bržeg razvoja mreža nove generacije i usluga koje se temelje na tehnologijama nove generacije, držimo da se cilj regulacije ne smije ostvariti na način da se stimulira samo jednog, i to dominantnog operatora, pri čemu se alternativni operatori istiskuju s tržišta.

B) Modeli skraćivanja petlje - FTTN i FTTC koncept

B.1) U predloženim dokumentima Analiza tržišta 4 i Analiza tržišta 5, HAKOM nije ni FTTN ni FTTC koncept skraćivanja petlje jasno specificirao uvjetima korištenja istih, niti tehničkim, operativnim ili, komercijalnim uvjetima. S obzirom da su ti koncepti do sada samo razmatrani u raznim varijantama u sklopu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji, kroz analizu tržišta nije zaključeno koji se uvjeti točno primjenjuju prilikom skraćivanja lokalne petlje i kakve to posljedice ima na ULL odnosno u konačnici i na BSA. Drugim riječima HAKOM se nije pozvao na neku specifikaciju ili specificirao u analizi koncept FTTN i FTTC, osim suštinskog definiranja njihovih pojmova, što je prema Djelomičnom rješenju Vijeća HAKOM-a (KLASA: UP/I-344-01/12-05/10, URBROJ: 376-12/VŠ-12-8 (MW)) od 18. srpnja 2012. godine, kojim je odbijen zahtjev HT-a za izmjenom Standardne ponude HT-a za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji (dalje u tekstu: SP RUO) u svezi uvođenja FTTN čvora, trebalo biti utvrđeno drugim krugom analize tržišta.

Podsjećamo da je HT u prijedlogu izmjena SP RUO predložio uvođenje nezavisnog FTTN čvora dok su alternativni operatori istaknuli kako im FTTC koncept skraćivanja petlje predstavlja prihvatljivije rješenje iz razloga što se istim osigurava kontinuitet rada operatora na cjelokupnom području centralne lokacije, bez potrebne migracije na neko zamjensko rješenje i ukidanja već ostvarenog pristupa, što bi operatoru korisniku omogućilo da nastavi pružati usluge vlastitim krajnjim korisnicima s postojeće lokacije.

HAKOM je u obrazloženju gore navedenog djelomičnog rješenja utvrdio da izmjene koje je HT predložio u tom postupku "*suštinski mijenjaju postojeće regulatorne obveze (određene analizom iz 2009) te ih je stoga potrebno **detaljno** razraditi kroz novi postupak analize mjerodavnog tržišta kojeg je HAKOM već započeo 04. srpnja 2012.g.*" Neovisno o ovom zaključku, HAKOM je analizirajući HT-ov prijedlog zaključio da bi prihvaćanjem takvog koncepta (FTTN koncepta), HT povrijedio regulatornu obvezu nediskriminacije te regulatornu obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, osobito što bi ukidanje već ostvarenog pristupa moglo dovesti do štete i povećanja troškova operatora koji su koristili uslugu izdvojenog pristup lokalnoj petlji, a time i do prenošenja značajne tržišne snage HT-a na povezano maloprodajno tržište. Stoga HAKOM zaključuje da HT ne smije ukinuti već odobreni pristup osim ako se operatori međusobno ne dogovore o nekom obliku migracije, a u slučaju da nema dogovora između operatora, HT je obavezan najaviti operatorima korisnicima i HAKOM-u najmanje 5 godina unaprijed detaljan plan potpunog ukidanja postojeće pristupne mreže kako bi se ostavilo dovoljno vremena operatorima da isplaniraju alternativni pristup do krajnjeg korisnika. Uvažavajući napore regulatora da ublažavanjem regulatornih obveza potakne ulaganje u dominantnog operatora u mreže nove tehnologije, držimo da takovo rješenje ne smije ići na štetu alternativnih operatora, na način da se iste istiskuje sa tržišta.

Mišljenja smo da se sve navedeno može postići primjenom FTTC koncepta, a da se pritom ne ugrozi postojeća razina razvoja tržišta i tržišne utakmice. Čak je i sam HAKOM, razmatrajući zamjenjivost usluga na strani potražnje na veleprodajnoj razini na tržištu 4, zaključio kako je usluga izdvojenog pristupa lokalnoj potpetlji na temelju FTTC rješenja zamjenska usluga usluzi

izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na temelju bakrene parice⁴ te uz to navodi kako je HT u ožujku 2013. podnio zahtjev za izmjenama SP RUO vezano za uvođenje zavisnog čvora odnosno FTTC koncepta.

Metronet dodatno predlaže (i za FTTC i FTTN koncept) proširiti SP RUO uslugom najma određene količine "rack unit-a" u koracima od 1- RU bez ostalih dodatnih troškova u kolokaciji. Najam rack unita Metronet smatra potrebitom uslugom kolokiranja koja bi operatorima korisnicima omogućila racionalizaciju troškova, budući da bi u tom slučaju cijena najma rack unita trebala biti znatno niža nego cijena najma kolokacijskog prostora. Također, mora biti omogućena i rezervacija rack unit-a (u istom racku) po paušalno nižoj cijeni do trenutka početka korištenja istih.

Kao jedan od prijedloga za rekonstrukciju pristupne mreže bilo bi "elasticiranje" mreže, tj. izvlačenje bakra u zadnjem zdencu razvoda, te pozicioniranje uličnog ormarića kao i mogućnost rearanžiranja parica na paralelni VDSL2 ormarić operatora korisnika prema svojem krajnjem korisniku – FTTC.

Bez obzira na područja tipa 1 i 2 te kriterije za podjelu, skraćivanje lokalne petlje bez da je centralna lokacija i dalje povezana do krajnjih korisnika s postojećom pristupnom tehnologijom i opremom, bilo da je ista od operatora korisnika (ULL) ili HT-a (BSA) te se pritom osigura dosadašnja razina kvalitete usluge, dovodi operatore korisnike u poziciju da su primorani na dodatna ulaganja i to uglavnom bez izravne koristi, za razliku od HT-a. Skraćivanje petlje kako je to dosad razmatrano u sklopu ULL-a na FTTC način, čiji su uvjeti komentirani i nikad točno zaključeni u ali samo u sklopu ULL-a, uzrokuju ipak dodatna ulaganja u VDSL CPE opremu operatora korisnika koji koriste širokopojasni pristup HT-a (BSA) i dovode u pitanje CPS/WLR usluge na veleprodajnoj razini koje su se pokazale neadekvatnima na FXS portu modema-a HT-a u sklopu Pilot projekta gašenja lokalne centrale Prečko.

Slijedom navedenog, a kako bi se ispunilo načelo regulatorne predvidljivosti i osigurala sigurnost u poslovanju alternativnih operatora, neophodno je u predmetnim postupcima analize mjerodavnih tržišta detaljno utvrditi tehničke i komercijalne uvjete rekonstrukcije pristupne mreže za svaki koncept skraćivanja lokalne petlje.

C) Obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže

C.1). U Analizi tržišta 4 i Analizi tržišta 5⁵, HAKOM je u okviru regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže zadržao obvezu HT-a da ne ukida već odobreni pristup uslugama veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi jer bi isto moglo dovesti do štete i povećanja troškova operatora koji su koristili uslugu izdvojenog pristup lokalnoj petlji, a time i do prenošenja značajne tržišne snage HT-a na povezano maloprodajno tržište. Unatoč navedenom, HAKOM dalje zaključuje da modernizacija HT-ove pristupne mreže primjenom FTTN koncepta zahtijeva preusmjeravanje određenog broja krajnjih korisnika na novi nezavisni čvor, što dovodi do toga da navedenim korisnicima operatori korisnici ne mogu omogućiti usluge sa stare lokacije. Slijedom navedenog, nejasna je regulacija HAKOM-a koja s jedne strane propisuje zabranu ukidanja ostvarenog pristupa, a s druge strane navodi izuzetke od navedene zabrane uvodeći novi sustav regulacije podjelom na dva područja. Stoga držimo da je potrebno jasno odrediti koje se obveze odnose na pristupnu mrežu stare arhitekture, a koja se regulatorne obveze odnose na NGN.

Iako je naizgled na području tipa 1 zadržana stroga regulacija obveze pristupa prema kojoj HT ima obvezu najaviti operatorima korisnicima i HAKOM-u najmanje 5 godina unaprijed detaljan plan potpunog ukidanja postojeće pristupne mreže, predloženim iznimkama od navedenog roka, HT-u se zapravo omogućuje da bez određivanja najkraćeg roka za najavu takvog ukidanja zapravo ukida odobreni pristup po daleko blažim uvjetima koji su propisani u nastavku dokumenta, za područje tipa 2 gdje se predviđa najkraći rok. Paradoksalno je da se na području tipa 2 koje bi trebalo omogućiti blaži oblik regulacije propisuje jednoznačan rok od najmanje 180 dana, a da se na području tipa 1 tj. na području stroge regulacije, ispunjenjem jednog od četiri propisana uvjeta može ostvariti situacija u kojoj HT može od danas do sutra najaviti potpuno ukidanje postojeće

⁴ na str 33 Analize tržišta 4

⁵ str. 59 Analize tržišta 4 , na str. 60/61 Analize tržišta 5

pristupne mreže. Stoga je upitno zapravo o kome je HAKOM vodio računa kada govori „o nužnosti očuvanja kontinuiranosti pružanja usluge operatora te mogućnost operatora da se nastavi natjecati na tržištu i u NGA okruženju“

Osim toga, u području tipa 2 (područja ublažene regulacije) obvezuje se HT da mora operatorima korisnicima ponuditi alternativno bitstream rješenje po cijeni izdvojenog pristupa lokalnoj petlji za sve krajnje korisnike koji bi zbog promjena u arhitekturi mreže ostali bez usluga koje im je dotada operator korisnik pružao dok u području tipa 1 (područja stroge regulacije) takve obveze HT-a kod ukidanja već ostvarenog pristupa nema. Slijedom navedenog, upozoravamo da u slučaju usvajanja ovako predložene nove regulacije, postoji iznimna opasnost da se u primjeni ostvari zapravo potpuno suprotan efekt te da, umjesto poticanja ulaganja u NGN, nova regulacija osigura uvjete SMP operatoru za istiskivanje alternativnih operatora sa tržišta. Stoga se gubi i svrha „zemljopisne podjele regulatornih obveza s ciljem poticanja ulaganja u područjima u kojima postoji slabiji komercijalni interes za ulaganja u pristupnu mrežu.“

Nadalje, u odnosu na ispunjenje jednog od četiri propisana uvjeta koji predstavljaju iznimku od općeg roka od 5 godina za najavu ukidanja već odobrenog pristupa u području tipa 1, skrećemo pozornost kako su predloženi uvjeti samo grube naznake uvjeta koje bi se trebali ispuniti, a za svaki od tih uvjeta mora se **nedvojbeno odrediti najkraći rok** koji mora proteći od ispunjenja uvjeta do ukidanja pristupa pri čemu taj rok ne smije biti kraći od 1 godine od najave.

U prilog ovom zaključku navodimo da je upravo i sam regulator u prijedlogu odluke u postupku izmjena Standardne ponude HT-a za usluge međupovezivanja, SP BSA i Standardne ponude za usluge najma korisničke linije vezano uz prelazak na IMS tehnologiju i gašenje postojećih lokalnih centrala objavljene na javnoj raspravi (KLASA: UP/I-344-01/12-05/24; dalje u tekstu: Prijedlog odluke o prelasku na IMS tehnologiju) 15. svibnja 2013. godine, odredio da je HT obavezan unaprijed obavijestiti operatore korisnike o planiranom datumu gašenja pojedine lokalne centrale. U obrazloženju Prijedloga odluke o prelasku na IMS tehnologiju HAKOM navodi da je "na temelju iskustava iz provedenog pilot projekta, prikupljenih kroz održane radionice i putem prepiske za vrijeme provođenja aktivnosti unutar pilot projekta, definirao uvjete za gašenje ostalih lokalnih centrala na način kako je utvrđeno u izreci ove odluke, pri tome vodeći računa o potrebi modernizacije mreže, ali i zaštiti interesa operatora korisnika i u konačnici krajnjih korisnika. Naime, namjera HAKOM-a je odrediti preduvjete kako bi se migracija na novu tehnologiju omogućila na način da operatori korisnici **u najmanjoj mogućoj mjeri snose teret migracije** koju je operator sa značajnom tržišnom snagom pokrenuo u svojoj mreži, a putem koje operatori korisnici pružaju usluge vlastitim krajnjim korisnicima. S obzirom da je pilot projekt iskustveno već dokazao potrebu utvrđivanja jasnih rokova za postupak migracije držimo da bi iste uvjete trebalo primijeniti i na regulatorne obveze koje se određuju u predmetnim postupcima analize mjerodavnih tržišta.

Držimo da bi pri određivanju odgovarajuće obveze SMP operatoru koja se odnosi na razdoblje najave ukidanja pristupa, regulator treba uzeti u obzir zajednička stajališta BEREC-a o regulatornim obvezama na tržištu ⁶:

- u pojedinim slučajevima duljina roka može biti i duža, primjerice kada je riječ o ukidanju pojedine lokacije u odnosu na ukidanje pristupnih proizvoda ili tehnologija, s obzirom da novi proizvod može biti dostupan na istoj lokaciji,
- duljina roka najave trebala bi ovisiti o tome postoji li alternativni proizvod koji je već u potpunosti razvijen,
- potrebno je utvrditi razumno razdoblje migracije s veleprodajnih usluga- ako će se ukinuti postojeća usluga pristupa na lokaciji gdje će NGA usluga također biti dostupna tada će i rok najave biti kraći nego u slučaju kada je NGA usluga dostupna na drugoj pristupnoj lokaciji na kojoj alternativni operatori još uvijek nemaju fizički pristup

Razmatrajući pojedine uvjete navedene kao iznimke od općeg pravila, ističemo:

⁶ BP 39 BoR (12) 104- BEREC Common Position on best practice in remedies on the market for wholesale (physical) network infrastructure access (including shared or fully unbundled access) at a fixed location imposed as a consequence of a position of significant market power in the relevant market str. 19

- "ulaganje alternativnog operatora je amortizirano" – napominjemo da treba jasno naznačiti misli li se pritom na ulaganje u pojedini MDF ili u cijelu mrežu te misli li se na ulaganje pojedinog ili svih operatora na određenom području,

- "ukidanje je već bilo najavljeno u vrijeme investicije alternativnog operatora" – napominjemo da treba jasno naznačiti misli li se pritom na ulaganje u pojedini MDF ili u cijelu mrežu

- "postoji alternativni proizvod koji je ekvivalentan starom pristupnom proizvodu" – ekvivalentnost proizvoda mora utvrđivati regulator, pri čemu se unaprijed moraju utvrditi komercijalni i tehnički uvjeti koje novi proizvod mora ispunjavati, kao i sposobnost SMP operatora da provede migraciju - tj. da postoje razvijeni i testirani procesi. Dodatno, ukazujemo na probleme koji su se pojavili u pilot projektu gašenja lokalne centrale Prečko u pogledu utvrđivanja adekvatnih zamjenskih rješenja postojećim uslugama, a osobito što za pojedine usluge ne postoji cjenovno i funkcionalno ekvivalentno zamjensko rješenje (npr. ISDN BRA), potrebu utvrđivanja tko snosi trošak opreme kod korisnika te potrebu utvrđivanja ostalih troškova migracije pasivne mreže, uređaja alternativnog operatora itd., što je prepoznato i u Prijedlogu odluke o prelasku na IMS tehnologiju, a što sve ukazuje na potrebu pravovremenog utvrđivanja svih uvjeta koje novi zamjenski proizvod mora ispunjavati kako bi zaista mogao na kvalitetan način zamijeniti postojeći proizvod. Smatramo da je potrebno HT-u nametnuti i obvezu definiranja jasnih procedura aktivacije novih i deaktivacije starih usluga s pripadajućim SLA uvjetima.

Također, držimo da je u obvezi omogućavanja migracije između usluga potrebno definirati i migraciju CPS/WLR usluge pošto se predviđa skraćivanje petlje i ukoliko HT nije predvidio MSAN uređaj već samo DSLAM ili koristi FTTH tehnologiju usluga bi se morala isporučiti putem FXS porta na terminalnoj opremi korisnika.

Iz svega do sada navedenog, jasno je kako predložena regulacija uopće neće omogućiti ostvarenje proklamiranih ciljeva nego ostavlja toliko nedorečenosti i nejasnoća koja upravo pogoduju SMP operatoru da samovoljno mijenja uvjete pružanja usluga ugovorene na postojećoj arhitekturi mreže i prelazak na arhitekturu novih mreža. **Stoga se protivimo se ublažavanju regulacije i tražimo da se zadrži rok najave od 5 godina, a podredno ako ovaj prijedlog ne bi bio prihvaćen, tražimo da se jasno odrede uvjeti pod kojima je moguće odstupiti od općeg roka, pri čemu ni u kojem slučaju rok za obavještanje alternativnog operatora ne smije biti kraći od 1 godine.**

C.2) U dokumentu Analize tržišta 5 u okviru regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže na str. 61, uz već propisanu obvezu da HT mora osigurati da operator korisnik može pristupiti svakoj pristupnoj točki preko vlastitih pristupnih vodova za koje je odgovoran operator korisnik, nužno je jednoznačno odrediti da HT ne smije naplaćivati operatoru korisniku bilo kakve mjesečne naknade za taj pristup.

U prilog navedenog podsjećamo i na obrazloženje rješenja glavnog nadzornika elektroničkih komunikacija (KLASA: UP-344-08/10-01/63) od 15. svibnja 2010. godine kojim se HT-u nalaže uklanjanje nepravilnosti u objavljenom Standardnoj ponudi HT-a za uslugu veleprodajnog širokopojasnog pristupa od 1. listopada 2009. godine u vezi regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, određene HT-u na tržištu veleprodajnog širokopojasnog pristupa:

"Regulatorna obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, kako je objašnjeno na str. 67. Analize širokopojasnog pristupa ograničena je na obvezu omogućavanja operatorima korisnicima pristupanje svakoj pristupnoj točki preko vlastitih pristupnih vodova, i ne daje niti implicitno niti eksplicitno pravo HT-u naplate bilo kakvih troškova za taj pristup. Također, u izreci rješenja nadzornika od 22. siječnja 2010. precizirano je u točki 3.(c) da je u standardnu ponudu potrebno unijeti samo slijedeću odredbu: „operator korisnik može pristupiti svakoj pristupnoj točki preko vlastitih pristupnih vodova za koje je odgovoran operator korisnik“, bez davanja ovlaštenja za uvođenje odredbe o naplati troškova.

...Naime, smisao regulatorne obveze transparentnosti je, između ostalog, stvaranje jasnih uvjeta za poslovanje operatora korisnika. U situaciji u kojoj HT samostalno i arbitrarno određuje cijene za uslugu za koju regulatornim obvezama nije predviđena naplata, jasno je da se operatorima korisnicima stvara prepreka za učinkovito korištenje standardne ponude, i time učinkovito tržišno natjecanje."

Slijedom navedenog, predlažemo u okviru regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže određene HT-u na predmetnom Tržištu 5 u poglavlju 7.1. na str. 61 Analize tržišta 5 dodati sljedeću odredbu:

"Operator korisnik može pristupiti svakoj pristupnoj točki u mreži HT-a preko vlastitih pristupnih vodova za koje je odgovoran operator korisnik, pri čemu HT, nakon jednom već ostvarenog pristupa, ne smije naplaćivati operatoru korisniku bilo kakve mjesečne naknade za taj pristup."

D) Obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti i obveza nadzora cijena

D.1.) Obveza nediskriminacije

a) U Analizi tržišta 4 na str. 65, u okviru regulatorne obveze nediskriminacije, obvezuje se HT da mora unaprijed obavještavati operatore o planiranim rekonfiguracijama u pristupnoj mreži, i to:

- 5 godina unaprijed kod preusmjeravanja dijela mreže na novi nezavisni čvor (FTTN koncept) u području tipa 1, osim ako uvjeti za gašenje nisu zadovoljeni i ranije, a kako je definirano u obvezi pristupa
- 6 mjeseci unaprijed kod preusmjeravanja dijela mreže na novi nezavisni čvor (FTTN koncept) u području tipa 2
- 3 mjeseca unaprijed kod otvaranja novog zavisnog čvora (FTTC koncept) neovisno o području.

U odnosu na predložene rokove, iznosimo sve komentare koje smo naveli po točkom C.1), a dodatno ističemo da je u Analizi tržišta 5 na str. 66, uvedeno razlikovanje obveze HT o pružanju neophodnih informacija o planiranim promjenama u mreži tako da se načelno određuje rok od 6 mjeseci unaprijed, dok se za pristup na DSLAM razini propisuje iznimka te se određuju rokovi (5 godina za FTTN područje tipa 1, osim ako uvjeti za gašenje nisu zadovoljeni i ranije, 6 mjeseci unaprijed za FTTN područje tipa 2 te 3 mjeseca unaprijed za FTTC koncept neovisno o području)

Nastavno na navedeno, protivimo se predloženom razlikovanju obveza iz istih razloga koje smo naveli pod točkom C.1) te tražimo da rokovi za obavještavanje o planiranim promjenama u mreži budu usklađeni (rok za najavu ukidanja pristupa i rok za obavještavanje o planiranim rekonfiguracijama u pristupnoj mreži – riječ je o istom roku). Protivimo se ublažavanju regulacije, tražimo da se zadrži rok najave od 5 godina, a podredno ako ovaj prijedlog ne bi bio prihvaćen, tražimo da se jasno odrede uvjeti pod kojima je moguće odstupati od općeg roka, pri čemu ni u kojem slučaju rok za obavještavanje alternativnog operatora ne smije biti kraći od 1 godine. Jednako tako i kod propisivanja iznimaka vezanih za koncept, bilo da je FTTN ili FTTC, tražimo da rok za obavještavanje bude najmanje 1 godinu unaprijed.

b) Prema regulatornoj obvezi nediskriminacije opisanoj na stranici 66 Analize tržišta 5, HT nije obvezan primjenjivati replikaciju promotivnih akcija za usluge na temelju FTTH tehnologije u području tipa 2.

Navedeni prijedlog nije obrazložen pa se može samo pretpostaviti da je HAKOM namjeravao na ovaj način potaknuti HT na razvoj usluga zasnovanih na mrežama nove generacije. Međutim, moramo istaknuti da je ovakav pristup suprotan Zajedničkim stajalištima BEREC-a (BP15)⁷ koja se odnose na izbjegavanje ostvarivanja neopravdane prednosti za prvog igrača na tržištu. Upravo suprotno HAKOM-ovom prijedlogu, BEREC ističe da bi nacionalni regulatori trebali uspostaviti okvir koji osigurava tehničku i ekonomsku replikaciju novih usluga koje na tržište uvode SMP operatori. U odnosu na ekonomsku replikaciju, regulator treba osigurati da metodologija i/ili načela koja se primjenjuju budu unaprijed javno objavljeni. U slučajevima kada se tehnička i/ili ekonomska replikacija ne može osigurati kroz postojeće veleprodajne proizvode, SMP operatore treba obvezati da izmijene i prilagode postojeće veleprodajne proizvode ili da osiguraju dostupnost novog veleprodajnog proizvoda.

Sve navedeno treba alternativnim operatorima osigurati dostupnost odgovarajućih veleprodajnih proizvoda u situaciji kada se razvijaju novi proizvodi, a što će im omogućiti da nove, poboljšane ili

⁷ BP 15, 15a, 15b BoR (12) 88- Berec Common Position on best practice in remedies on the market for wholesale broadband access (including bitstream access) imposed as a consequence of a position of significant market power in the relevant market, str. 9

jeftinije usluge nude (primjerice veće pristupne brzine interneta) u isto vrijeme kada takve usluge uvodi SMP operator.

Držimo da HAKOM treba uvažiti navedene BEREC-ove stavove i osigurati jednake uvjete za sve igrače na tržištu, tj. odrediti HT-u obvezu replikacije promotivnih akcija kako na bitstreamu tako i na FTTH konceptu. U suprotnom će u vrlo kratkom razdoblju doći do potpunog istiskivanja alternativnih operatora s tržišta koji ni na koji način neće moći konkurirati SMP operatoru niti ponudom niti cijenom usluga.

D.2.) Obveza transparentnosti

a) Nastavno na obvezu transparentnosti po kojoj HT mora objaviti standardne ponude usklađene s odlukama u postupku analiza tržišta 4 i 5, potrebno je obvezati HT da u okviru regulatorne obveze nediskriminacije (Analize tržišta 4 i Analize tržišta 5 na str. 66) uskladi sve veleprodajne ugovore s obvezama propisanim odlukama u postupcima analize tržišta 4 i 5 i s izmijenjenim standardnim ponudama i to najkasnije u roku od 3 mjeseca od dana objave izmijenjene standardne ponude.

b) Na stranici 71 Analize tržišta 5, odnosno na stranici 72 Analize tržišta 4 između ostalih obveza u okviru obveze transparentnosti koja je određena HT-u, određeno je da HT smije primijeniti postupak prisilne naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja tek ukoliko operator ne podmiri svoja dospjela i nesporna dugovanja u roku od 30 dana od dana zaprimanja pisane opomene.

Kako je odlukom HAKOM-a u studenom 2010. godine izmijenjena regulatorna obveza transparentnosti određena HT-u između ostalog i na tržištu 4 i 5, i to na način da HT može primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja, odnosno, ako se ne može namiriti iz instrumenata osiguranja plaćanja, privremeno obustaviti pružanje usluge, ako operator korisnik ne podmiri bilo koji dugovani i neosporeni račun za usluge, u roku od 60 dana od zaprimanja pisane opomene, nejasno je zašto se predlaže navedeni rok skratiti na 30 dana, iako je evidentno da se okolnosti vezane uz gospodarsku krizu zbog kojih je HAKOM odlučio da je potrebno izmijeniti regulatornu obvezu transparentnosti HT-u u odnosu na rokove za aktivaciju instrumenata osiguranja plaćanja i privremenu obustavu pružanja usluge, a kako bi se na odgovarajući način pristupilo pitanju smanjene likvidnosti.

Naprotiv, gospodarska kriza još je više uzela maha, pao je BDP i smanjila se kupovna moć, što ukazuje da postoje okolnosti na tržištu slijedom kojih je nužno zadržati regulatorni okvir prisilne naplate potraživanja i privremene obustave 60 dana od zaprimanja pisane opomene.

Ističemo da je stvarni rok naplate potraživanja Metroneta od krajnjih korisnika u 2012. godini bio oko 70 dana, što znači da je Metronet morao platiti svoje obveze prema HT-u prema računima za trošak terminacije u T-Com mrežu, a potom čekati da naplati potraživanja prema krajnjim korisnicima.

Ovdje opreza radi skrećemo pozornost kako niti jednim mjerodavnim propisom nisu propisani rokovi za prisilnu naplatu potraživanja. Štoviše, odredbama članka 11. Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi ("Narodne novine", br. 108/12. i 144/12., dalje u tekstu: Zakon) propisano je kako se ugovorom među poduzetnicima može ugovoriti rok ispunjenja novčane obveze do 60 dana, s time da se iznimno može ugovoriti i dulji rok, pod uvjetom da je dužnik novčane obveze izdao vjerovniku sredstvo osiguranja tražbine koje ima učinak ovršne isprave, a koji ni u kojem slučaju ne može biti dulji od 360 dana (članak 11. stavak 2. Zakona). U pravilu kod zaključivanja, (a i tijekom trajanja) veleprodajnih ugovora s operatorom sa značajnom tržišnom snagom kao sredstvo osiguranja koje alternativni operatori najčešće odabiru i koriste u praksi jest bjanko zadužnica (propisano je više instrumenta standardnom ponudom i jedan od njih se dostavlja po izboru operatora), i to prije se predavala zadužnica koja je morala biti javnobilježnički ovjerena, a izmjenom Ovršnog zakona sada i solemnizirana, čime je predstavljala i tada, a i sada predstavlja ovršnu ispravu. Slijedom navedenog, a kako su na tržištu elektroničkih komunikacija ispunjeni uvjeti i za ugovaranjem i dužeg roka ispunjenja novčane obveze od 60 dana, to niti samo zadržavanje postojećeg regulatornog okvira prisilne naplate potraživanja i privremene obustave nije protivno Zakonu.

Nakon dospijeca računa uredno se obračunavaju kamate koje dodatno s ostalim obvezama (većinu kojih čini veleprodajni trošak) opterećuju mjesečne obveze Metroneta, ali i ostalih

operatora. Slijedom navedenog, HAKOM bi trebao uzeti u obzir da mjere koje su do sada poduzete radi smanjenja financijskog opterećenja manjih operatora, pri čemu prvenstveno mislimo na uvođenje regulatornog okvira prije prisilne naplate, nisu urodile željenim rezultatima.

Ističemo da je Metronet i u gore opisanom gospodarskom okruženju u 2012. godini ostvario pozitivne rezultate, ostvarivši 13,3 milijuna kuna neto dobiti. Ukupni prihodi Metroneta uvećani su 6,5%, na 210,2 milijuna kuna, dok je operativna dobit porasla 2%, na 75,6 milijuna kuna. Prihod od poslovnih korisnika dosegao je 168 milijuna kuna, što je porast od 7% u odnosu na 2011., a porastao je i broj poslovnih korisnika, i to 20%.

Iz ovoga je vidljivo da je Metronet sa svoje strane poduzeo najbolje napore i mjere u cilju smanjenja financijskog opterećenja i daljnjeg uspješnog poslovanja, ali unatoč pozitivnom poslovanju društva kao i rastu prihoda ostalih alternativnih operatora na tržištu, HT je i dalje zadržao svoj vladajući položaj, što je vidljivo iz Analize tržišta, te tako i dalje ima i tržišnu i financijsku nadmoć prema alternativnim fiksnim operatorima. I dalje postoji nerazmjer u plaćanjima između HT-a i alternativnih operatora koji su i dalje u omjeru pruženih usluga dužnici. Slijedom navedenog, zbog neravnoteže u omjeru potraživanja i dugovanja niti prijebojem međusobnih potraživanja ne može se učiniti puno. Postojanje dospjelih i nespornih dugovanja prema HT-u koja nisu podmirena u roku 60 dana od zaprimanja pisane opomene predstavljaju vrlo ozbiljne mjere koje direktno pogađaju poslovanje operatora te potencijalnu nemogućnost nastavka pružanja usluga krajnjim korisnicima tog operatora.

Kako smo prethodno obrazložili, zadržavanje važećeg reguliranog okvira prisilne naplate i privremene obustave usluga nije protivno mjerodavnim propisima, a držimo da tako određena regulatorna obveza transparentnosti HT-u neće predstavljati prekomjeran teret, jer će u tom periodu i od 60 dana dalje ostvarivati pravo na zatezne kamate, koje teku od dospijeca računa pa do isplate.

Slijedom svega navedenog, predlažemo izmijeniti podstavak 5 na stranici 72 Analize tržišta 4 te podstavak 5 na stranici 71 Analize tržišta 5 tako da isti glase:

- *HT će primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja tek ukoliko operator ne podmiri svoja dospjela i nesporna dugovanja u roku od 60 dana od dana zaprimanja pisane opomene;*

c) U odnosu na regulatornu obvezu transparentnosti određenu HT-u, skrećemo pozornost regulatoru na nužnost da se u postupcima drugog kruga analize veleprodajnih tržišta iskristaliziraju sve regulatorne obveze te ujednače u onoj mjeri koliko to dozvoljava tržište. Time bi HAKOM nastavio već započeti postupak unificiranja veleprodajnih uvjeta. Osobito naglašavamo kako HT iskorištava takovu situaciju netransparentne regulacije te dolazi do proizvoljnog tumačenja regulatornih obveza od strane HT-a, a što stvara nesigurnost u poslovanju.

D.3) Obveza nadzora cijena

Prema regulatornoj obvezi nadzora cijena opisanoj na stranici 79 Analize tržišta 5 HT-u se dopušta da u područjima tipa 2 može odrediti cijene veleprodajnog širokopoasnog pristupa internetu na temelju FTTH rješenja na komercijalnoj osnovi i takve veleprodajne cijene primjenjivati dvije godine od početka pružanja usluge na području pokrivanja pojedinog ODF-a uz ispunjavanje obveze objave cijena u skladu s obvezom transparentnosti i nediskriminacije.

I ovdje ističemo kako je ovakav pristup ublažene regulacije suprotan Zajedničkim stajalištima BEREC-a (BP34 - 37)⁸ koja se odnose na pravedna i konzistentna određivanja cijene pristupa. BEREC prepoznaje opasnost s kojom se alternativni operatori na tržištu susreću, a koja se odnose na cijenu veleprodajne usluge širokopoasnog pristupa te procjenjuje da regulator treba osigurati da će razumnom sigurnošću cijene za BSA uslugu osigurati efikasnom operatoru koji ulazi na tržište da može biti konkurentan SMP operatoru. Cijena pristupa također treba biti određena na način da je konzistentna sa cijenama za druge širokopoasne i uskopojasne usluge. Također pri određivanju regulacije cijena nacionalni regulatori trebaju uzeti u obzir da takova regulacija treba potaknuti učinkovito ulaganje, ali i održivo natjecanje. Tamo gdje je to moguće i kada je to razmjerna mjera, regulator treba odrediti SMP operatoru obvezu pružanja reguliranih

⁸ BP 34-37 BoR (12) 88- Berc Common Position on best practice in remedies on the market for wholesale broadband access (including bitstream access) imposed as a consequence of a position of significant market power in the relevant market, str. 9

proizvoda, a koji se temelje na eksplicitnoj obvezi nadzora cijena. Navedene obveze nadzora cijena mogu biti implementirane u nekoliko stupnjeva, počevši od zahtjeva da budu troškovno orijentirane i podložne odobrenju do posebnih oblika kontrole cijena kao što su retail minus i price cap. Regulator bi trebao odrediti troškovnu metodologiju uzimajući u obzir dva osnovna čimbenika, a to su prioritizacija ciljeva regulacije te prevladavajući tržišni uvjeti. Slijedom navedenog, držimo da ovako predložena obveza prema kojoj HT mora samo objaviti cijene u skladu sa obvezom transparentnosti i nediskriminacije, nije dovoljna kako bi se spriječila potencijalna diskriminatorska ponašanja SMP operatora i istiskivanje alternativnih operatora neopravdano visokim cijenama. Stoga se omogućavanjem formiranja cijena na komercijalnoj osnovi za neka područja zapravo ukida mogućnost korištenja veleprodajnih usluga od strane operatora korisnika.

Slijedom svega navedenog, protivimo se prijedlogu prema kojem HT može primjenjivati komercijalne cijene veleprodajnog širokopojasnog pristupa internetu te tražimo da HAKOM utvrdi troškovno orijentirane cijene istih.

E) Primjena troškovno orijentiranih cijena za usluge SMP operatora na tržištu 4 i 5

Za uslugu potpunog izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na temelju bakrene parice HT je naplaćivao još od 22. listopada 2005. godine iznos mjesečne naknade od 52,14 kn do 23. ožujka 2011. godine kada je ista snižena na 43,61 kn.

S obzirom da je Metodologija izrade i primjene troškovnih modela za nepokretnu i pokretnu mrežu i univerzalnu uslugu (KLASA: UP/I-344-01/11-09/08, URBROJ: 376-11-12-13; dalje u tekstu Metodologija) donesena Odlukom Vijeća HAKOM-a još u veljači 2012. godine, te da je prošlo dovoljno vremena kako bi regulator pripremio izračun troškovno orijentiranih cijena, **tražimo hitnu primjenu troškovno orijentiranih cijena usluga ULL i BSA.**

G) Prijedlog odluke o izmjeni Analize tržišta maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu

Kao što smo prethodno objasnili, protivimo se ublažavanju regulacije koja se temelji na podjeli na zemljopisna područja iz svih razlog navedenih pod točkom A.1). Zbog nejasnih kriterija podjele u kombinaciji s ovako ublaženim obvezama na pripadajućem maloprodajnom tržištu, postoji velika vjerojatnost da će HT imati priliku nuditi ponude na komercijalnim područjima, a koje alternativni operatori neće moći replicirati pa će stoga biti stavljeni u izrazito nepovoljan položaj u odnosu na HT.

Dodatno ističemo kako, ovisno o balansu regulirane i komercijalne cijene postoji opasnost da će operator korisnik biti onemogućen u formiranju jedinstvene konkurentne maloprodajne ponude na cijelom području RH, dok će mogućnost nuđenja jedinstvene cijene imati samo HT i zasigurno će je iskoristiti da svoje potencijalne korisnike ne diskriminira po cjenovnoj osnovi, a da visokim komercijalnim cijenama onemogući Operatora korisnika u formiranju konkurentne jedinstvene cijene na cijelom području RH, pri čemu se ne smije zanemariti i moguć utjecaj davanja „jednakih“ komercijalnih uvjeta povezanom društvu.

Za očekivati je da će HT nuditi svoje promotivne ponude na cijelom području RH jer nije realno da će zemljopisno nuditi različite usluge, niti da može zemljopisno ograničiti davanje popusta ili promotivnih poklona.

Istovremeno bi za operatora korisnika takva promocija bila dostupna samo na nekim područjima i automatski bi kao takva bila neprihvatljiva zbog zemljopisnog ograničenja, a poseban problem nastati će nekonzistentnim nastupom operatora korisnika koji neće moći jednoznačno komunicirati određenom krajnjem korisniku o mogućim promotivnim uvjetima. U konačnici to bi efektivno zbog zemljopisnog ograničenja onemogućilo nuđenje promocija alternativnim operatorima što bi izravno negativno utjecalo na ravnopravnu tržišnu utakmicu.

Zbog svega navedenog, predlažemo zadržati postojeće obveze određene HT-u na tržištu maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu.

Slijedom svega navedenog, Metronet drži u cijelosti svoje komentare osnovanim te predlaže Naslovu iste u cijelosti usvojiti.

Metronet telekomunikacije d.d.